

Sēdes protokols Nr.17

Rīgā, 2020.gada 21.maijā

Sēdes sākums plkst. 9:00

SĒDI VADA:

Edgars Rinkēvičs ārlietu ministrs, Ārējās ekonomiskās politikas koordinācijas padomes (turpmāk – ĀEPKP) priekšsēdētājs

PADOMES LOCEKLI UN PILNVAROTIE LOCEKLI:

Jānis Vitenbergs, ekonomikas ministrs

Tālis Linkaits, satiksmes ministrs

Kaspars Gerhards, zemkopības ministrs

Solveiga Silkalna, Valsts prezidenta ārlietu padomniece

Alise Pīka, Valsts prezidenta padomniece ekonomikas politikas jautājumos

Dana Goldfinča, Ministru prezidenta padomniece ārlietu jautājumos

Jānis Upenieks, Ministru prezidenta padomnieks ekonomikas jautājumos

Kaspars Rožkalns, Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras direktors

Līga Meņģelšone, Latvijas Darba devēju konfederācijas ģenerāldirektore

Jānis Endziņš, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras valdes priekšsēdētājs

KLĀTESOŠIE:

Zanda Kalniņa – Lukaševica, Ārlietu ministrijas (ĀM) parlamentārā sekretāre

Vilnis Ķirsis, ārlietu ministra padomnieks ekonomikas jautājumos

Juris Štālmeistars, ĀM Ekonomisko attiecību, tirdzniecības un attīstības sadarbības direkcijas vadītājs

Indulis Ābelis, ĀM Ārējās tirdzniecības un ārējo ekonomisko sakaru veicināšanas departamenta direktors

Zane Ventere, ĀM Ārējo ekonomisko sakaru veicināšanas nodaļas vadītāja

Mārcis Maksims, ĀM Ārējo ekonomisko sakaru veicināšanas nodaļas padomnieks

Santa Rosicka, ĀM Ārējo ekonomisko sakaru veicināšanas nodaļas Trešā sekretāre

Didzis Stāvausis, ĀM Ārējo ekonomisko sakaru veicināšanas nodaļas vecākais referents

Inese Kublicka, ekonomikas ministra biroja vadītāja

Artis Grinbergs, ekonomikas ministra padomnieks

Raimonds Aleksejenko, Ekonomikas ministrijas (EM) valsts sekretāra vietnieks

Zaiga Liepiņa, EM valsts sekretāra vietniece

Kristaps Soms, EM Uzņēmējdarbības konkurētspējas departamenta direktors

Elīna Branta, EM Inovācijas departamenta direktore

Agnese Šķēle, EM Projektu attīstības nodaļas vadītāja

Dace Klinšone, EM Ārējo ekonomisko attiecību nodaļas vadītāja

Mārtiņš Kokalis, EM Projektu attīstības nodaļas vecākais eksperts

Reinis Vecbaštiks, EM Projektu attīstības nodaļas vecākais referents

Liene Guseva, EM Ārējo ekonomisko attiecību nodaļas vecākā referente

Uldis Reimanis, Satiksmes ministrijas (SM) valsts sekretāra vietnieks

Elīna Luca, SM Starptautisko sadarbības projektu koordinācijas departamenta direktore

Ilona Mežiniece-Briede, Zemkopības ministrijas (ZM) Tirdzniecības un tiešā atbalsta departamenta direktora vietniece

Elīna Dambekalne, ZM Starptautisko lietu un stratēģijas analīzes departamenta Starptautisko lietu nodaļas vadītāja vietniece

Filips Tālbergs, Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras (LIAA) Ārējās tirdzniecības veicināšanas departamenta Eksporta veicināšanas nodaļas vadītāja p.i.

Ģirts Blumers, LIAA Investīciju projektu departamenta direktors

Monika Agafonova, LIAA Ārējās tirdzniecības veicināšanas departamenta Biznesa informācijas nodaļas vadītāja

Inese Stepiņa, Latvijas Darba devēju konfederācijas ģenerāldirektores vietniece starptautiskajos, ES un projektu vadības jautājumos

Mārtiņš Perts, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras valdes padomnieks ārlietu jautājumos

UZAICINĀTĀS PERSONAS:

Anda Catlaka, Saeimas priekšsēdētājas ārlietu padomniece

Selga Laizāne, Kultūras ministrijas valsts sekretāra vietniece Latvijas valsts simtgades jautājumos

Sarmīte Catlaka, KM Starptautiskās sadarbības un ES politikas nodaļas vadītāja

Vita Timermane-Moora, Latvijas Institūta direktore

PROTOKOLĒ:

Katrīna Kosa-Ammari, Ārlietu ministrijas Ārējo ekonomisko sakaru veicināšanas nodaļas padomniece

DARBA KĀRTĪBA

1. Ekonomikas ministrijas ziņojums par stratēģiju Latvijas tautsaimniecības attīstībai

Ziņo: Jānis Vitenbergs, ekonomikas ministrs

2. Ekonomikas ministrijas un Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras ziņojums par progresu valsts tēla veidošanas stratēģijā

Ziņo: Raimonds Aleksejenko, Ekonomikas ministrijas valsts sekretāra vietnieks un Kaspars Rožkalns, Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras direktors

3. Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras ziņojums par sniegtajiem priekšlikumiem Latvijas valstij vēlamā ārvalstu investora profila izveidē

Ziņo: Kaspars Rožkalns, Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras direktors

4. Aktualitātes Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras pārstāvniecību tīkla optimizācijā.

Ziņo: Kaspars Rožkalns, Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras direktors

1. Ekonomikas ministrijas ziņojums par stratēģiju Latvijas tautsaimniecības attīstībai

(E.Rinkēvičs, J.Vitenbergs, R.Aleksejenko, K.Gerhards, J.Endziņš, L.Meņģelsone)

E.Rinkēvičs, atklājot sēdi, atgādina, ka sēde bija plānota jau 18.martā. Videokonferenču formāts, ir savā ziņā efektīvāks kā klātienas sanāksmes, savā ziņā tomēr nē. EXPO pārcelts uz nākamo gadu. Vizītes arī vēl pāris mēnešus nebūs aktuālākais jautājums, kaut arī ceļošana mazpamazām atsākas. Virkne būtisku jautājumu, lai palīdzētu tautsaimniecībai un eksporta veicināšanai. Ja ir kāds jautājums vai iebildums, aicina dot ziņu tērzētavā (čatā). Dienaskārtība izskatās akceptēta, jo neredz iebildumus. Aicina ķerties pie Ekonomikas ministrijas (EM) stratēģijas Latvijas tautsaimniecības atjaunošanai, kura vēl ir tapšanas stadijā. Secina, ka J.Vitenbergs ir klāt un var sniegt zināmu ieskatu. Gribētu uzreiz atzīmēt, ka “dažādi” sadaļā uzrunās vienu papildus jautājumu: no ziņojumiem Vācijā redz, ka varētu būtu veiksmīgi pievienot Vāciju Baltijas burbulim tūrisma attīstībā, lai palīdzētu mūsu viesmīlības nozarei.

E.Rinkēvičs dod vārdu J.Vitenbergam, kurš informē, ka stratēģija bija viens no pirmajiem darbiem, pie kuriem sācis strādāt EM, lai visas aktivitātes varētu tālāk saskaņot ar mērķi iet vienotā solī ar pārējām ministrijām. Stratēģijas virsmērķis: skaidrs, ka bez ražojošiem uzņēmumiem un eksporta radušos robus nevarēs aizpildīt. Stratēģiju ir sastrukturējuši trīs blokos: stabilizācija, pārstrukturizēšanās un tālāka attīstība, augšana. Pirmajā fāzē būtiski identificēt, kur nepieciešams tūlītēji un prioritāri investēt mūsu ekonomikā. Nākamajā posmā būs uzsvars uz ražojošiem, eksportējošiem uzņēmumiem. Bez tiem no krīzes izklūt nebūs iespējams. Šobrīd stratēģija iesniegta Ministru Kabinētā (MK). Pārrunāta arī ar premjeru, viņam nav konceptuālu iebildumu. Joprojām atklāts jautājums par finansējumu. Pie tā šobrīd strādā Finanšu ministrija.

J.Vitenbergs dod vārdu R.Aleksejenko, kurš norāda, ka, ja skatāmies uz ekonomikas attīstību, tad virkne fakti apliecina to, ka ekonomika ir stipri cietusi. Eksports jau martā bija nokritis par 5%, kamēr imports – pieaudzis par 5%, kas bija atšķirīgi no ikgadējiem vidējiem rādītājiem. Arī elektrības patēriņš kā uzskatāms rādītājs, kas labi atspoguļo ekonomisko aktivitāti, bija krities par vairāk kā 7% rūpniecībā un tirdzniecībā, un arī par 4% vidēji. Vēl viens ļoti svarīgs rādītājs ir iedzīvotāju maksājumi, tie parāda, ka virkne nozaru ir ļoti būtiski cietušas: restorāniem 60% kritums, nepārtikas veikalos 35% kritums, kopā – vidēji 25% kritums, ņemot vērā, ka tikai pirmajās nedēļās arī lielveikalos bija vērojams kritums, pēc tam – neliels pieaugums 10% apmērā.

Ārvalstu viesu skaits martā samazinājies par 70%, salīdzinot ar iepriekšējā gada martu, bet šobrīd tas jau pietuvojies ļoti tuvu 100%. Būvniecības plānotais kritums nākamajos 12 mēnešos martā bija 30-50%. Transporta pārvadājumos atsevišķās pozīcijās pietuvojās tuvu 50%. Iknedēļas “temperatūras mērījums”, aptaujājot uzņēmējus, parādīja, ka apgrozījuma kritums vērojams 87% uzņēmumu, 56% - eksporta kritums, bet 43% uzņēmumu bija darbinieku dīkstāves.

Tiešajām ietekmēm, ko mēs vērojam ekonomikā, papildus nāk globālas tendences. Covid ļoti būtiski pastiprina tās tendences, kas jau bija novērojamas ekonomikās globāli, kā arī uzradīja dažus jaunus izaicinājumus. Izteikti apstiprinās digitalizācija, jaunas darba formas, kuras bija būtiskas tendences jau pirms covid. Patērētāju uzvedības maiņas, kuras izraisa arī baļu ekonomika. Izmaiņas industriju attīstības stratēģijās. Daļa industriju ar to jau sāk sadzīvot, pieņemot tās kā ilgtermiņa izmaiņas. Citas joprojām ir nolieguma fāzē, uztverot tās kā īstermiņa izmaiņas. Lielākā daļa no industrijām sastapsies ar to, ka šīs ir globālas un ilgtermiņa izmaiņas. Ļoti svarīgi, ka saasinās lokalizācijas tendence, tas ir, saīsinās vērtību ķēdes, kuras pietuvojas tai vietai, kur tiek radīta pēdējā vērtība. Piemēram, Eiropas gadījumā, liela daļa no piegāžu ķēdēm īsināsies tuvāk ES. Tas ko mēs redzam, ka, piemēram, Ķīnas piegādes uz Eiropu atsevišķās pozīcijās noteikti būtiski mazināsies.

Ņemot vērā visus šos faktorus, sadarbībā ar uzņēmējiem mēs iezīmējam stratēģijas trīs fāzes: stabilizēt, pārorientēties un augt. Šajās trīs fāzēs, ja mēs skatāmies laika ietvarā, tad stabilizācijas fāze ir šis gads, 2020., pārorientācija prasīs 2-3 gadus, līdz 2023.gadam, un augšanas fāze ir tas

gala rezultāts, kas apliecinās iepriekšējo divu fāžu rezultātus, un nesīs vai nu ekonomisku izaugsmi, ja būs veiksmīgi stabilizējušies un pārorientējušies, vai arī izaugsmi varam negaidīt.

Stabilizācijas fāzē galvenais ir nodrošināt iztiku visiem un sniegt atbalstu eksportspējīgiem uzņēmumiem. Pārorientācija: izmaiņu pieņemšana un rūpniecības pārorientācija uz eksportu kā galveno pamatu izaugsmei. Augšana: balstoties uz pārorientācijas fāzes rezultātiem, jauno stratēģiju veidošana un investīcijas tajās. Īstermiņa mērķis ir nodrošināt pēc iespējas mazāku negatīvu ietekmi uz ekonomiku un uzņēmējdarbību. Vidējā termiņa mērķis ir panākt produktivitātes pieaugumu, to balstot eksportā, pieaudzējot eksportu līdz 22 miljardiem EUR līdz 2023.g., vai par 4 miljardiem EUR.

Stratēģijas rīcības virzieni, par kuriem ir panākta vienošanās, ir pieci, un tie ir ļoti zināmi: cilvēkkapitāls (prasmes un pārkvalifikācija kā bāze), inovācijas (kā prasmju un pārkvalifikācijas rezultāts: jauni produkti un digitalizācija), biznesa vide un eksportspēja (tirgi, vide, mazāki administratīvie šķēršļi), finansējuma pieejamība (publiskais un privātais finansējums, lai nodrošinātu infrastruktūras sadaļu), un infrastruktūra kā galvenais instruments īstermiņā ekonomikas sildīšanai.

Ja mēs skatāmies uz sasniedzamajiem rādītājiem katrā no jomām, cilvēkkapitāla sadaļā 165 tūkstošiem cilvēku jābūt iesaistītiem pieaugošo izglītībā. Tas ir vairāk kā divkārsots apjoms, nekā šobrīd. 300 mlj. EUR privātā sektora uzņēmumiem jāiegulda pētniecībā un attīstībā. Šobrīd vairs pat nevar runāt par to, ka tas būtu "jauki, ja būtu": ja mēs runājam par jaunās ekonomikas apstākļiem, tad bez šīm investīcijām mūsu uzņēmumi nespēs konkurēt starptautiskajos tirgos, un attiecīgi arī vietējā tirgū. Viņi sastapsies ar konkurenci, un būs spiesti šīs investīcijas veikt. Katru gadu tiem lielajiem eksportējošajiem uzņēmumiem, kuri saņem atbalstu, ir noteikti jāpieaudzē eksporta apjoms par 30%. Tirgū šobrīd pietrūkst aptuveni 1,3 miljardi EUR investīciju kapitāla, un to būs jāaizvieto. Ekonomikas sildīšanai, ja skatāmies prognozes par 2020.-2021.gadu, tad aptuveni 2.2 miljardi EUR būs tas apjoms tirgū, kas būs samazinājies, un kuru arī infrastruktūras investīcijām vajadzētu aizvietot.

Lai ieviestu stratēģiju, ir iesniegti ministriju priekšlikumi par vajadzībām vairāk kā uz 35 lpp., par vairāk kā 2,2 miljardiem EUR. Attiecīgi, mums ir labs pamats, lai izvēlētos efektīvākos rīcības virzienus. Stratēģija piedāvā pārvaldības modeli, kurā visas iesaistītās puses, balstoties uz ekspertu vērtējumu, prioritizē pasākumus, kas īstermiņā dod vislielāko efektu, un, vienlaicīgi, nodrošina maksimālu efektu uz ilgtermiņa attīstību. Galvenais fokuss iesniegto projektu izvērtēšanas kritērijiem ir to sasaiste ar stratēģijas prioritārajiem rīcības virzieniem un mērķiem – lai ilgtermiņā pasākumi nodrošinātu ekonomisko izaugsmi, un vienlaicīgi nodrošinātu maksimālu īstermiņa 'sildošo' efektu uz ekonomiku. Arī sasaiste ar stratēģiju kopumā. Attiecīgi, stratēģija kļūst par pamatu prioritāro pasākumu vērtēšanai, un par lēmumu pieņemšanas bāzi tad, kad būs nepieciešams pārdalīt finansējumu.

E.Rinkēvičs dod vārdu K.Gerhardam, kurš atgādina, ka stratēģija jau ir apspriesta vairākos forumos, un ar to nepieciešams virzīties uz priekšu. Atzinīgi novērtē to, ka eksports nedefinēts kā galvenais izaugsmes faktors: tā nu ir iznācis, ka mums ir maza un atvērta ekonomika, un nekas labāks par eksportu nav izdomāts. Jācer, ka būs pietiekami aktīvi gan Eiropas, gan pasaules tirgos. Varbūt mūsu ekonomikai tik lielas problēmas neradīja covid, kā tas, ka atsevišķas Eiropas valstis aizslēdza savas robežas, arī mūsu tuvākie kaimiņi, Lietuva, kas radīja mums milzīgas problēmas lauksaimniecības nozarē ar produkcijas izvešanu un nodrošināšanu. Gribētu komentēt, ka, protams, labi, ka eksports, jo, ja mēs skatāmies uz absolūtajiem skaitļiem, tad 20% no tā veido lauksaimniecības produkti, un 20% mežsaimniecības produkti, attiecīgi, kopā vairāk nekā 40%. Bet nevajadzētu [eksportu] ierobežot tikai ar rūpniecību, kā parādījās vienā no slaidiem, mums ir vispār jārunā par eksportu kā tādu. Tikai divi piemēri. Ja mēs, piemēram, atgrieztu lauksaimniecībā tās neapstrādātās zemes, kas mums pāris simti hektāru vēl ir, tad mēs graudu eksportu, kas pagājušajā gadā veidoja 518 miljonus, varētu vismaz par kādiem 100 miljoniem palielināt, un šo 4 miljardu pieaugumu ātri varētu sasniegt. Ja graudaugus šeit uz vietas varētu vēl plašāk pārstrādāt, un iesaistīties jaunos prioritāros projektos, mēs varētu dubultot šo apjomu. Tā ka projekti ir, gatavība ir, un ejam uz priekšu.

E.Rinkēvičs dod vārdu J.Endziņam, kurš demonstrē attēlu, kas atspoguļo SKDS vizualizētu Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras (LTRK) izveidotā ekonomikas indeksa dinamiku. Grafiks parāda, kā jūtas uzņēmēji kopš 2004.gada. Var redzēt 2008.-2009.gada sarkanās līnijas uz leju, bet labajā pusē var redzēt mērījumu š.g. aprīļa sākumā. Mēs esam ļoti tuvu tam noskaņojumam, kāds tas bija iepriekšējā krīzē. Vēl ir daudz dzirdēts par to, ka budžeta ieņēmumi šobrīd labi pildās, un nav situācija nav tik kritiska. Tad šis slaidis parāda, kāpēc tas tā ir. Proti, vēl marta beigās un aprīļa sākumā, vaicājot uzņēmējiem, kā viņi tad jūtas, indekss vēl izskatījās salīdzinoši labi. Toties, ja raugāties uz to, kā uzņēmēji sagaida nākotni, ko jūt, mēs redzam, ka oranžā līkne ir faktiski zem 2009.-2009.g. līmeņa. Tātad, tas atspoguļo uzņēmēju novērtējumu tam, kā viņi redz tuvākos 6 mēnešus. Visbeidzot, demonstrē slaidu ar mērījumiem, kas parāda, kā jūtas uzņēmumi, kas strādā iekšējam tirgum iepretim tiem, kas strādā eksporta tirgiem. Vēsturiski eksportētāji vienmēr ir jutušies labāk, tas ir dabiski, jo iekšējais tirgus ir mazs. Bet šeit pirmo reizi mērījumu vēsturē eksportētāji ir “nogāzušies” pat zem tā līmeņa, kā jūtas vietējam tirgum strādājoši uzņēmumi. Ir ļoti svarīgi, lai šī stratēģija tiktu apstiprināta. Kopumā tā, LTRK vērtējumā, ir pareiza, un jāiet uz priekšu. Tas, ka EM runāja par rūpniecības eksportu, tā tas gluži nav. Faktiski stratēģija aptver gan pakalpojumu, gan preču eksportu. Šeit nav nekādu pretrunu, attiecībā uz to, ko Gerharda kungs minēja. Aicina atbalstīt. Žēl, ka stratēģija top tikai tagad, tomēr labi, ka top. Lai vismaz nākamajā posmā mēs spētu sistēmiski skatīties uz tautsaimniecību kopumā. Galvenais, lai tie pasākumi, kas tiktu realizētu, panāktu situāciju, ka uzņēmēju sentiments nekapitalizējas, un mēs to neredzētu arī dabā.

E.Rinkēvičs dod vārdu L.Meņģelsonei, kura pateicas EM kolēģiem par šobrīd ļoti kompaktu versiju Latvijas stratēģijas plānam. Norāda, ka stratēģijas tapšana pēdējā mēneša laikā ir bijis galvenais darbs visām iesaistītajām pusēm, kuras strādāja plecu pie pleca. Šajā nenoteiktības laikā aicina vienoties par virzieniem, nevis izvirzīt ļoti stingrus mērķus. Tas ir ļoti svarīgs signāls uzņēmējiem, lai viņi zina, kur un kā tālāk var pielāgot un salāgot savus plānus un aktivitātes. Arī viņi ļoti gaida signālus par virzienus. Tieši cilvēkkapitāls un finanšu pieejamība ir šobrīd ļoti, ļoti aktuāli. Ja runājam par finanšu pieejamību, tad mūsu aptaujas, līdzīgi kā kolēģu aptaujas, un mūsu kopīgā aptauja ar LIAA, rāda, ka tieši apgrozāmie līdzekļi un finanšu pieejamība ir viens no kritiskajiem punktiem šobrīd. Tieši tāpēc ideja un doma, kas ir ieskicēta kā iespēja, šī garā nauda, kas ir 20-25 gadi par ļoti zemiem procentiem, tas ir varbūt tas veids, kā mēs redzam metodi. Jo patiesībā tieši šāda iespēja ir daudz vērtīgāka, nekā vienkārši grantu sistēma. Svarīgi, lai pie šīs stratēģijas kopā mums būtu arī kritēriji, vai kritēriju siets, kas nozīmē, ka mēs esam vienojušies, kā mēs raugāties uz alternatīvu A vai B, šajā gadījumā, kāda iesniegtā projekta veidā. Tas ir ārkārtīgi svarīgi, lai visiem būtu skaidri spēles noteikumi kopējās vīzijas īstenošanā. Vēlreiz pateicas EM kolēģiem, pārējiem kolēģiem, un aicina stratēģiju pēc iespējas ātrāk ieviest dzīvē, tas nozīmē, pieņemt MK, un tālāk jau [pabeigt] visu, kas vajadzīgs no juridiskās puses.

E.Rinkēvičs aicina EM komentēt. J.Vitenbergs atbild, ka komentētu, ja būtu kādi iebildumi, tomēr visi komentāri ir bijuši atbalstoši. Tādēļ gaida, kad MK liks darba kārtībā, apstiprinās, un tad iesim vienoti. E.Rinkēvičs pateicas un aicina slēgt šo jautājumu. Aicina ne tikai pieņemt zināšanai EM ziņojumu, bet padomes kompetences līmenī, paust stratēģijai konceptuālu atbalstu. Iebildumu nav.

L.Meņģelsone vērš uzmanību uz to, ka Latvijas tēla veidošanai jānotiek ļoti ciešā sazobē ar stratēģiju. Varbūt, ka to var norādīt protokolā, ka bez šīs sadaļas arī nedrīkst iztikt. E.Rinkēvičs atgādina, ka Latvijas tēls ir otrais darba kārtības punkts, līdz ar to, savā ziņā, tas jau ir ciešā sazobē ar stratēģiju. Pilnībā piekrītot šim sazobes principam, aicina pāriet pie otrā jautājuma.

Nolemj:

Pieņemt zināšanai Ekonomikas ministrijas ziņojumu par stratēģiju Latvijas tautsaimniecības attīstībai un paust tai konceptuālu atbalstu.

2. Ekonomikas ministrijas un Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras ziņojums par progresu valsts tēla veidošanas stratēģijā

(E.Rinkēvičs, R.Aleksejenko, K.Rožkalns)

E.Rinkēvičs atgādina, ka mums ir šobrīd lieliska iespēja, jo starptautiski mūsu panākums, tieši epidemioloģiskajā un veselības jomā, covid-19 izplatības ierobežošanā, ir pamanīts. Informē, ka iepriekšējā dienā ir sazinājies, un vakarā runās ar Ievu Ilvesu, kura informējusi, ka Apple un Google, un Latvijas informācijas tehnoloģiju sektora kopdarbs attiecīgās lietotnes izveidē ir pamanīts un starptautiskajās ziņās sāk cirkulēt. Tā ir mūsu priekšrocība.

E.Rinkēvičs dod vārdu R.Aleksejenko, kuš informē, ka ziņos par tēla izstrādes procesu, pēc tam LIAA direktoram dodot iespēju informēt par panākto rezultātu. Starplaikā nekas nav mainījies: paliekam pie tā, ka tēls un zīmols ir divas atšķirīgas lieta, un šobrīd mēs strādājam pie tēla. Tēls ir par to, kas mēs esam, un ko mēs gribam sasniegt. Ar zīmoliem nodarbosimies tad, kad par tēlu būsīm vienojušies.

Kopš pagājušā gada septembra, kad ĀEPKP sēde nolēma uzsākt darbu, un veida, kādā to darīt, ir tikusi izveidota publiskā sektora darba grupa, darbs tika pārrunāts arī Latvijas ārējā tēla politikas koordinācijas padomē, tika noorganizēta darbnīca ar vēstniekiem un vēl viena darbnīca ar LIAA pārstāvjiem kā Latvijas tēla radīšanas, lietošanas un izmantošanas praktiķiem. Janvārī tika izveidota privātā sektora darba grupu līderu piesaiste, un notika esošo stratēģiju analīze. Februārī tika noorganizētas trīs privātā sektora ekspertu darba grupas: tūrisma, eksporta un investīciju un inovāciju. 21.maijā, šodien, mēs runājam par līdz šim paveikto. Līdz jūnija beigām jāpabeidz darbs pie Latvijas vienotā tēla vērtības piedāvājuma, līdz septembra beigām – pie mārketinga piedāvājuma. Attiecīgi, šī gada beigās mēs varēsīm pabeigt darbu pie mārketinga plāna.

Starplaikā tika veikts darbs trijos virzienos: sabiedrības intervēšana (plašākas sabiedrības viedokļa noskaidrošana par to, kas mēs esam un kurp mēs ejam), industrijas, respektīvi, ekspertu viedokļa noskaidrošana, un publiskās pārvaldes, vai esošo stratēģiju un plānošanas dokumentu, mārketinga plānu analīze. Sabiedrība tika iesaistīta plaši, tomēr vēlas izcelt četrus lielus pasākumus: Pasaules Latviešu ekonomikas un inovāciju forumu, kur galvenā tēma bija tēls, *Balttour*, tūrisma nozares lielajā izstādē, tika plaši apspriests tēla jautājums, tad informācijas tehnoloģiju izglītības platformas *BITS.education* atklāšanā notika plaša diskusija par tēlu, un *Riga Venture Summit (Techchill)* tēla tēma tika pārrunāta jau ar jaunuzņēmumu industriju un vidi.

Skatoties uz sabiedrības viedokli, kā galvenās tēmas iezīmējas vairākas zināmas lietas: vide, sports un kultūra. Publiskās pārvaldes esošo dokumentu analīze uzrāda četrus pamatelementus: cilvēkresursi, digitalizācija un inovācijas, daba un kultūra un savienojamība. Visos dokumentos lielākā daļa no uzrunātajiem virzieniem ir: inovatīva un eko-efektīva ekonomika, kultūrtelpas attīstība, ilgtermiņa ieguldījumi cilvēkresursos un daba kā nākotnes attīstības virziens. Svarīgākā sadaļa bez esošo datu apkopošanas bija ekspertu darbs, kas tika organizēts trijos galvenajos, jau nosauktajos, virzienos: eksports, inovācijas un investīcijas un tūrisms. Par tā rezultātiem R.Aleksejenko aicina izteikties K.Rožkalnu, kurš atgādina, ka viss darbs tika uzsākts īsi pirms covid-19 krīzes: pēdējā, tūrisma darba grupas, sanāksme datēta ar 11.martu. Līdz ar to, var secināt, ka viss līdz šim paveiktais ticis izdarīts miera laika apstākļos, un ilgtermiņa vērtības, kuras tikušas identificētas un saprastas, vēl nav pārsātinātas ar esošo krīzi. Akcentē trīs galvenos virsuzstādījumus: cilvēku potenciālu (mums ir talanti gan sportā, gan kultūrā, gan uzņēmējdarbībā; mums ir izglītoti cilvēki, un viņi visi ir arī radoši); vienmēr, kad par Latviju domājam, mums nāk prātā daba un ģeogrāfiskais izvietojums (tas pats arī tradīcija, kur ir arī kultūras prizma – par to, kādi mēs esam, ka mēs spējam arī mobilizēties Dziesmu svētkiem un citiem lieliem pasākumiem); tas pats arī par mūsu tehnoloģiju potenciālu, par to, ka mēs esam sasniedzami elektroniskajā infrastruktūrā (kā, piemēram, šobrīd spējam saslēgties, un nevienam nav nekādas problēmas ar interneta pieslēgumiem – arī tas ir viens no sasniegumiem, kuru varbūt esam mazāk novērtējuši un izcēluši – šī pieejamā drošība). No tā visa veidojas stāsts ar apmēram astoņiem aizmetņiem.

Paralēli, ciešā sazobē ar Latvijas Institutu (LI), notiek darba grupas par sportu, kultūru, ārpolitiku. Arī tur veidosies papildus aizmetņi vienotajam stāstam. Virsuzdevums: panākt, ka vērtības šajā stāstā sakrīt, jo tās mums ir svarīgas: kaut arī ar daudzām šķautnēm, un, iespējams, tām apakšā tālākā nākotnē būs vairāki logotipi, tomēr vēlreiz vēlas atgādināt, ka šis nav stāsts par logotipiem, bet par vērtībām. Runājot par eksportētājiem, investoriem un tūrisma veicināšanu, mēs secinām, ka vērtības ļoti lielā mērā sakrīt: kādi esam, kādi gribam būt, un kā mēs par to stāstām pasaulei. Šajos redzamajos atslēgas faktoros mēs varam uzrakstīt vērtību piedāvājumu, kuram no mūsu puses jābūt pabeigtam īsi pēc Jāņiem, un mēs turpinām pie tā strādāt.

Tad parādījās covid-19, un mēs sapratām, ka ir jāreaģē ātri un tagad, un jāsāk kaut ko darīt lietas labā, un mēs sākām pāriet uz tādu “startapīgu” [jaunuzņēmumiem raksturīgu] pieeju, kur viens no aizmetņiem ir, ka mēs kā latvieši spējam izdarīt sarežģītas lietas ātri, radoši, un uzreiz pasaules līmenī. Tas, kā mēs tiekam galā ar covid-19, līdz šim ir pasaules cienīgs piemērs, un tas ir stāsts gan par uzņēmējiem, gan politiku, gan kultūru, kā mēs spējam pielāgoties un iedzīvoties šajos “*new normal*” laikos. Un par to sāka rakstīt mediji ne tikai Latvijā, bet arī pasaulē. Mūsu uztverē šis jau iesāktais process ir jāturpina, un jāpavērš vēl plašāks, pasaules līmenī. Mēs no LIAA skatu punkta esam jau uzsākuši darbu, lai mums būtu pirmie rādāmie rezultāti jūnija pašā sākumā. Šis darbs attiecas uz to, kādi mēs esam šeit un šobrīd, un vienlaikus skar skatu ilgtermiņā, apliecinot, ka mēs to spēsim integrēt. Tāpēc mēs redzam, ka vienotajam valsts ekonomiskajam tēlam ir jānāk ciešā sadarbībā ar vienoto valsts tēlu, un tur jau pieminētā sadarbība ar LI ir ļoti laba. 22.maijā noslēgsies LI darba grupa [“Zinātne, kultūra, mediji”], un šos kopējos aizmetņus būs iespējams noformulēt rakstiski. Secīgi nonākam pie nākamajiem soļiem. Iziesim cauri darba rezultātiem, un radīsim mārketinga piedāvājumu un ieviešanas plānu. Tāpat nodrošināsim visu ieinteresēto pušu iesaisti ministriju līmenī, lai ir skaidrs, kāpēc šis plāns un stratēģija, un vienotais valsts tēls ir vajadzīgi, un kā tie darbosies, un kā mēs redzam citu ministriju iesaisti. Kā jau tika pieminēts L.Meņģelšones kundzes komentārā, vienotais valsts ekonomiskais tēls ir viennozīmīgi jāskata ekonomikas restartēšanas stratēģijas ietvaros, lai tas būtu neatņemama daļa. Jo stāsts par to, kā mēs varam pārvarēt ātri, dinamiski, radoši un uzreiz pasaules līmenī, ir stāsts, kas palīdz gan eksportētājiem, gan investoriem, jo viņi zinās, ka mēs spēsim tikt galā ar jebkuru piedāvājumu.

Tāpēc izmantojam savu ‘startapīgo’ pieeju: sākam ar to, kas mums ir šobrīd, mēs nevaram kavēties par mēnesi, jo pēc mēneša, iespējams, būs kāda cita aktualitāte. Iespēja pasaulei par Latviju uzzināt ir tagad, un mums ir jānāk šobrīd. Ilgākā termiņā mēs šos īstermiņa un ilgtermiņa plānus sinhronizēsim, nonākot pie vienotā vērtību piedāvājuma, kurā viena no daļām viennozīmīgi būs par to, kā mēs pārvarējam covid-19.

E.Rinkēvičs aicina ziņojumus pieņemt zināšanai, kā arī padomes locekļiem aktīvi iesaistīties, saskaņā ar piedāvāto protokollēmuma projektu. Nesaņemot iebildumus, pasludina lēmuma projektu par pieņemtu.

Nolemj:

Pieņemt zināšanai Ekonomikas ministrijas un Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras ziņojumu par progresu valsts tēla veidošanas stratēģijā.

ĀEPKP pārstāvjiem:

- gan nacionālā, gan starptautiskā līmenī izmantot ekonomiskā valsts tēla mārketinga piedāvājumu;
- aktīvi iesaistīties ekonomiskā valsts tēla mārketinga ieviešanas plāna izstrādē, ar mērķi to apstiprināt līdz gada beigām un izmantot turpmākajā darbā gan nacionālā, gan starptautiskā līmenī.

3. Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras ziņojums par sniegtajiem priekšlikumiem Latvijas valstij vēlamā ārvalstu investora profila izveidē

(E.Rinkēvičs, K.Rožkalns, L.Meņģelsone, J.Endziņš)

E.Rinkēvičs pāriet pie trešā dienas kārtības punkta, par vēlamā ārvalstu investora tēlu. Tas ir aktuāls jautājums interesentā laikā, kādu šobrīd pieredzam. Aicina izteikties īsi, ņemot vērā laika ierobežojumu. Dod vārdu K.Rožkalnam.

K.Rožkalns demonstrē infografikas, kurās no trim Baltijas valstīm vienīgi Latvijā lielo investoru vidū parādās Krievija, ar krītošām investīcijām, kamēr Lietuvas, Igaunijas lielo investoru vidū Krievija neparādās. Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra (LIAA) piedāvā nākt ar vērtību piedāvājumu, formulējot, ko darīt. Pamatā ārvalstu tiešās investīcijas (ĀTI) Latvijā uzkrātas finanšu un apdrošināšanas, operāciju ar nekustamo īpašumu, arī tirdzniecības sektoros. Norāda uz nepieciešamību attīstīt tās nozares, kas spēj eksportēt. Citām valstīm parādās apstrādes rūpniecība, informācijas tehnoloģijas. Latvijai nē. Apstrādes rūpniecība tikai 4.vietā, informācijas un komunikācijas pakalpojumi – 8./9.vietā. Kokrūpniecība, nemetālisko minerālu izstrādājumu ražošana (kūdra) ir ar krītošu tendenci. Pārtikas rūpniecībā ĀTI nedaudz pieaug. Transportlīdzekļu ražošana, ķīmiskā rūpniecība it kā pieaug, bet veido nelielu infografikas “pīrāga” daļu [6-7%]. Ja līdz šim EM definētās prioritātes, kas LIAA bija jāizpilda, bija septiņas [veselības aprūpe; informācijas tehnoloģijas; tranzīts un loģistika; kokapstrāde; metālapstrāde, mašīnbūve, elektronika; dzīvības zinātnes; zaļās tehnoloģijas]. Par to izpildi liecina fakti: ja līdz 2022.gadam bija jāpiesaista 360 mlj. EUR ĀTI, tad šobrīd jau ir piesaistīti 341 mlj. EUR; no 4500 jaunajām darba vietām šobrīd izveidotas 3247. Tādējādi, esam uz pareizā ceļa, tomēr vienmēr varam labāk. Kā varam labāk, un kāpēc tieši tagad, kad situāciju jau sarežģī covid-19? Labāk varam, nomainot prioritārās nozares uz ekosistēmu pieejā balstītām septiņām jaunām prioritātēm. Tās būvētas uz to, kas mums jau ir, kur ir spēcīgi eksportētāji, ražotāji vai zinātnieki, caur investīcijām perspektīvā piekombinējot iztrūkstošo. Piemēram, ja viedajos materiālos mums ir spēcīga zinātniskā puse, bet pietrūkst tieši jaudīgas starptautiskās pieredzes un starptautisko uzņēmumu piesaistes, mēs proaktīvi meklējam sadarbību tieši ar šādiem uzņēmumiem, kurus interesē sadarbība viedajos materiālos, piemēram, jauna veida pārklājumi automašīnām. Tas pats attiecas uz viedajām pilsētām, biomedicīnu, IKT.

Atsevišķi ir izcelti dalīto pakalpojumu centri, jo tajos investīcijas ir naudas izteiksmē ir salīdzinoši nelielas, bet jaunu darba vietu veidošana (darbaspēka piesaiste) ir ļoti intensīva. Šeit tieši covid-19 ietvaros esam saņēmuši signālus no dažādiem Skandināvu un Rietumeiropas partneriem, kuri interesējās, vai pie mums šobrīd ir iespējams izvietot šos dalīto pakalpojumu centrus, jo līdz šim, ja dalīto pakalpojumu centru daļa bija izvietota Āzijā, tad, iestājoties totālam “lockdown”, piemēram, Indijā, ir absolūti paralizēta liela [Rietumeiropas] uzņēmuma grāmatvedība, jo Indijā ir aizliegts iet uz darbu. Līdz ar to lielās korporācijas saskaras ar milzīgām problēmām, un raugās, kā iespējams diversificēt riskus. Šeit mēs virzāmies uz priekšu ne tikai ar proaktīvu uzrunāšanu, ka pie mums tas ir iespējams; to ir nepieciešams kombinēt ar atbalsta instrumentu investoriem, kas mums jau ir, tomēr to nepieciešams nedaudz precizēt, lai varētu ātrāk veikt apmācības šeit uz vietas: lai nebūtu jāšūta darbiniekus mācīties pie investora uz mātes uzņēmumu, jo tieši nosūtīšana varētu būt apgrūtināša, ņemot vērā dažādu valstu atšķirīgo politiku attiecībā uz karantīnu. Tas iezīmē šobrīd darāmo, kur mēs redzam iespējas. Jau pēdējā mēneša laikā esam nonākuši pie pozitīva lēmuma attiecībā uz diviem lieliem investoru piedāvājumiem: viens ir Norvēģijas uzņēmums, kas plāno izveidot trīs gadu laikā 400 darba vietas tieši augsto tehnoloģiju pakalpojumu centra ietvaros, un otrs ir Šveices uzņēmums, kas plāno trīs gadu laikā izveidot līdz 250 darba vietām. Ja tas ir iespējams, mēneša laikā mēs varam šo piedāvājumu palielināt, un, proaktīvi uzrunājot, kombinējot atbalsta instrumentu, nonākt pie ļoti pozitīva rezultāta.

Būtiski, ka Latvija varētu pakāpties augstāk ražošanas ķēdēs, un sākt sadarboties ar *Tier1* vai *Tier2* līmeni, ar lieliem ražojošiem uzņēmumiem, kuri jau komplektē gatavas saražotas detaļas, piemēram, automašīnām, smagās tehnikas, vai kā cita. Tā mēs panāktu pasaules mēroga reputāciju Latvijai kā pievilcīgam biznesa attīstības centram, kas atvērts inovācijām, un specializējies

mākslīgā intelekta, robotizācijas, automatizācijas pakalpojumu piedāvāšanā, ko atbalsta veiksmīga un pastāvīga sadarbība ar ministriju partneriem ekosistēmu pieejā. Tas nozīmē, ka ekosistēmā slēdzam kopā un regulārās sapulcēs saprotam no valdības pārstāvjiem, zinātniekiem, akadēmiķiem, vietējiem čempioniem, starptautiskajiem partneriem, kādas ir mūsu problēmas investīciju klimatā konkrētajā sektorā, un mēģinām tās risināt.

Kā jāizskatās vēlamajam Latvijas investoram? Tas ir bāzēts Eiropas Savienības (ES), Ziemeļatlantijas līguma organizācijas (NATO) vai Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD) dalībvalstī, tam ir stabils finanšu stāvoklis un nav identificēti reputācijas riski. Investīciju projekts veicina pamatā vietējo izejvielu pārstrādi augstākā tehnoloģiskā līmenī, saražotais produkts vai pakalpojums tiek eksportēts. Būtiski: LIAA, protams, apkalpo visus investorus, kas ienāk, kamēr vēlamais investors ir tas, kuram LIAA “iet pakal” proaktīvi. LIAA ir ierobežoti resursi, kā visiem, tādēļ tā nevar “skriet pakal” visiem.

Vērtēšanas kritēriji ir pamatā saskaņoti ar OECD vērtēšanas vadlīnijām par to, kā būtu jāskatās uz investīciju projektu. Kritēriji ietver gan inovāciju komponenti, gan klimata mērķus, gan arī nodarbinātību un darba vides kvalitāti. Ar mērķi radīt tādas darba vietas, kurās gribas strādāt, nevis tādas, uz kurām negribas pārkvalificēties, jo negribas pieredzēt attiecīgus darba vides apstākļus.

Par plāniem: 2020.g. plāns ir paaugstināt [LIAA] efektivitāti (tam pieskarsies arī prezentācijā par LIAA pārstāvniecību tīklu); veicināt mūsu eksportspēju; veicināt uzņēmējdarbības uzsākšanu un attīstību biznesa inkubatoros; īstenot tūrisma attīstības politiku; protams, veicināt ārvalstu investīciju ienākšanu. Visas šīs sadaļas “no A līdz Z” sedz LIAA, kas ir vienīgā institūcija ar šādām pilnvarām Baltijā. LIAA iekšējā pārstrukturēšanās nodrošinās to, ka tā spēs produktīvi sadarboties gan iekšienē, gan arī departamentu piedāvātās vērtības/ pakalpojumus nodrošināt citu departamentu klientiem. Šajā gadā iecerēts piesaistīt 120 mlj EUR, izveidot 800 darba vietas, un no tām RIS3 segmentā 40 mlj EUR ar 100 darba vietām.

E.Rinkēvičs novērtē K.Rožkalna izklāstītos priekšlikumus kā šiem apstākļiem ļoti labu un pozitīvā nozīmē ambiciozu plānu. Secina, ka tas apjukums, kuru iepriekšējā jautājuma prezentācijā radīja J.Endziņa kungs, laikam ir visus pasaulē.

Dod vārdu L.Meņģelsonei, kura pateicas LIAA kolēģiem par patiešām ļoti visaptverošiem un detalizētiem priekšlikumiem. Atgādina pirmo darba kārtības punktu par Latvijas stratēģiju, kas bija par lokalizāciju: ķēžu saīsināšanos, vietējo ražotāju lomas palielināšanos. Aktualizējas jautājums, vai un kā investīciju piesaistē nolikt “uz sarkanā paklāja” līdzvērtīgi vietējo investoru un ārvalstu investoru? L.Meņģelsone ir sadzirdējusi K.Rožkalna ļoti precīzo norādi uz nepieciešamību sekot konkrēta profila investoriem un veikt atlasī, neatverot vārtus visiem. Tomēr jāņem vērā, ka uzņēmēji ar “atvērtiem radariem” skatās uz visām iespējām, tādēļ ļoti svarīgi ir salāgot, dodot iespēju gan vietējiem, gan ārvalstu. Kopumā novērtē plānu kā ļoti labu. Vēl veiksmi ieviešanā.

E.Rinkēvičs dod vārdu J.Endziņam, kurš atzīst, ka investora profils ir sanācis labs, un aicina to atbalstīt. Otrs, ko J.Endziņš gribētu pieminēt, ir viens no atslēgajautājumiem, runājot par investīciju piesaisti. Tas ir par sistēmas, instrumentu radīšanu investoru piesaistes procesā “novadīt” pašvaldību kontekstu. Nav noslēpums, ka viena lieta ir “vilkt šurp” investoru, bet cita lieta ir tās situācijas, kas izveidojas, īpaši, Latvijas galvaspilsētā. Šobrīd nav labas atbildes, kā to īstenot. Tomēr, ja mēs patiešām vēlamies iesaistīt investorus, un īpaši jau Rīgai, citviet situācija ir labāka, bet arī ar problēmām, ir jābūt kaut kādiem instrumentiem, lai šo tēmu “sarisinātu”. Zināma atbilde atrodama jau apstiprinātajā stratēģijā, kas paredz izveidot “zaļo koridoru” investīciju bremžu noņemšanai, tomēr pagaidām tas ir virsrakstu līmenī: jāizdomā juridiskie mehānismi, kā to praktiski darīt.

E.Rinkēvičs atkārtoti novērtē LIAA priekšlikumus kā labu un pozitīvā ziņā ambiciozu plānu. Atgādina, ka otra lieta, ar ko jāērķinās, ir veselības krīzes izraisītie nopietnie ģeopolitiskie satricinājumi, kuri atstās iespaidu uz vispārējo ekonomisko sadarbību. Ar to domā gan ES, gan NATO dalībvalstu šobrīd ļoti lielo vēlmi pastiprināt t.s. investīciju skrīningu tādā līdz šim absolūti

nekonfrontējošā nozarē kā veselības aprūpe: farmakoloģijā, aizsarglīdzekļu ražošanā. Neviens īsti vairs negribēs būt atkarīgs tikai un vienīgi no piegādēm no trešajām valstīm. E.Rinkēvičs neslēpj, ka šeit primāri tiek diskutēts par Ķīnu. Lai nav tā, ka brīdī, kad mums kaut kas trūkst, kad mēs gribam pirkt, mēs viens otru apkarojam no vienas puses, un no otras puses kaut kādu politisku iemeslu dēļ saņemam draudus: “Ja Jūs neuzvedīsieties šādi, tad mēs jums nepārdosim to”. Tas noteikti būs viens aspekts, pie kā strādās kolēģi ES; investīciju skrīninga mehānisms, ko ES veido, būs diezgan nozīmīgs. Par pašvaldībām pilnībā piekrīt Endziņa kungam. Atgādina, ka Rīgā šobrīd ir “pauze”: vēlēšanas būs augusta beigās, ir pagaidu administrācija, kas nodrošina ikdienas darbu, bet varbūt neskatās stratēģiski, un tas ir pareizi.

Ļoti labprāt aicina atbalstīt priekšlikumus, pieņemt piedāvāto protokola lēmuma projektu, un maksimāli nodot šo investora profilu gan mūsu vēstniecībām, gan LIAA pārstāvniecībām. Aicina “pieklājīgā veidā” nākt klajā ar ļoti skaidru vēstījumu, ko gribam redzēt. Tas palīdzēs tām pašām pašvaldībām, palīdzēs mums visiem. Secina, ka EM un LIAA ir paveikušas patiešām labu darbu, un aicina abas institūcijas to popularizēt.

E.Rinkēvičs dod vārdu K.Rožkalnam, kurš komentē J.Endziņa uzrunāto jautājumu par pašvaldībām. Atgādina, ka pirms covid-19 bija aizsācies diezgan pozitīvs un progresīvs formāts “*investment fast track*”, kura ietvaros LIAA bija koordinējošā instance starp ministrijām un dažādām aģentūrām, lai izietu cauri un izskatītu konkrētu investīciju projektu kopā ar aktuālo pašvaldību. Gribētu iet soli tālāk: šobrīd strādā pie elektroniskās investīciju platformas, kurai jānāk klajā nākamā gada sākumā. LIAA interesētu uzlikt pašvaldībām par pienākumu to informēt caur šo platformu, ka ir ienācis investors ar zināmu interesi. Tas ļautu LIAA ātri iesaistīt pārējās puses, un sniegt pirmšķietamu atbildi par to, vai investīcijas piesaiste notiks ātri, vai būs sarežģīta. Tādēļ ir svarīgi ātri virzīties uz priekšu ar pienākuma uzlikšanu pašvaldībām informēt LIAA, lai saprastu, kur kas notiek.

Atsaucoties uz E.Rinkēviča komentāru par individuālajiem aizsardzības līdzekļiem (IAL), pilnībā piekrīt tā aktualitātei, tomēr norāda uz nepieciešamību pieņemt politiskus lēmumus par to, vai mēģinām konkurēt ES iekšienē, ražojot izejvielu, vai nē. LIAA ir veikusi padziļinātu, detalizētu pētījumu par medicīnas masku izejvielu materiālu ražošanu Latvijā, un var secināt, ka tas nebūs eksportspējīgs produkts pie esošajām elektrības cenām, un pie ražošanas jaudām, kādas būtu vajadzīgas, lai nodrošinātu Latviju, kas ir viens ‘ātrums’, un lai nodrošinātu visu Eiropu, tas ir pavisam cits ‘ātrums’. Vācijā un citās valstīs izejvielu materiālu ražošana ir jau diezgan attīstīta, un viņi ar to turpina uz priekšu. Līdz ar to, ir jābūt stratēģiskam lēmumam. Ja uzskatām, ka mums ir nepieciešamas nacionālas rezerves, tad Latvijā ir iespējams ražot, bet to būs vienmēr jāsubsidē. Ja uzskatām, ka vienmēr varēsim ar Eiropu sarunāt, pieslēgties, tad varam ražot pašas medicīnas maskas, bet izejvielas, iespējams, ka nē.

E. Rinkēvičs paskaidro, ka vairāk bija domājis mūsu farmācijas uzņēmumus, kuri ik pa laikam parādās publiskā telpā dažādos kontekstos. Par aizsarglīdzekļiem vairāk domāts kā kopējs ES un NATO diskusiju objekts. Nacionāli, piekrīt, ka ir jāanalizē paši, un jautājums ir jāsaskata vairāk valdībā.

Secina, ka iebildumu nav, izskanējuši tikai atbalstoši vārdi. Aicina atbalstīt piedāvāto lēmuma projektu, norādot, ka gan vēstniecības, gan LIAA pārstāvniecības un citi interesenti ārējās ekonomikas jomā to patiešām varētu izmantot savā ikdienas darbā. Atbalstām!

Nolemj:

Pieņemt zināšanai Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras ziņojumu par priekšlikumiem Latvijas valstij vēlamā ārvalstu investora profila izveidē.

Atbalstīt Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras sniegtos priekšlikumus Latvijas valstij vēlamā ārvalstu investora profila izveidē izmantošanu ĀEPKP dalībnieku turpmākajā darbā gan nacionālā, gan starptautiskā līmenī.

4. Aktualitātes Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras pārstāvniecību tīkla optimizācijā

(E.Rinkēvičs, K.Rožkalns, L.Meņģelsone)

E.Rinkēvičs piesaka ceturto, ne mazāk svarīgo, jautājumu par LIAA pārstāvniecību tīkla optimizāciju. Norāda, ka palikusi 21 minūte, vairāk vai mazāk. Dod vārdu K.Rožkalnam.

K.Rožkalns informē, ka 18 valstīs darbojas 20 LIAA pārstāvji. Demonstrē infografiku, kurā atspoguļots, cik uzņēmumus katra pārstāvniecība apkalpojusi. Redzams, ka augšgalā ir Rietumeiropa, bet lejā – Baltkrievija, Itālija, ASV. Ukrainu nevarētu objektīvi vērtēt, jo tur pārstāvniecība atvērtas tikai decembrī. Šo korelē ar investīciju projektiem [demonstrē nākamo infografiku], ar to, no kuriem nāk investīciju projekti, kur ir kontakti. Arī šeit redzams, ka saraksta augšgalā ir Rietumeiropa un Skandināvija, bet saraksta lejā parādās Singapūra, Kazahstāna, Emirāti un Ukraina. Gan eksporta, gan investīciju prizmu apskata pēc rezultātiem.

Tad izstrādāja uzņēmēju aptaujas anketu par to, kādi tirgi viņus interesē šobrīd, un kādi tirgi viņus interesēs tuvākajā nākotnē. Uzņēmējiem uzdeva arī jautājumu par to, cik lieli finanšu līdzekļi tiem ir pieejami, lai ieietu norādītajos tirgos. Šo anketu izsūtīja sadarbībā ar LTRK, un pēc tam visus ievāktos rezultātus apkopoja. Tad skatījās uzņēmumus, kuriem mārketinga nauda ir 10 000 EUR gadā, vai vairāk, kas ir apmēram 1000 EUR mēnesī. Tas ļauj uzņēmumam aizbraukt uz 2-3 izstādēm, vai piecām kontaktbiržām gada ietvaros, bet ne vairāk. Skatoties, uz kuriem uzņēmumi eksportē šobrīd [demonstrē infografiku], redzams, ka tā ir Vācija, Igaunija, Lietuva, parādījās diezgan daudz ASV. Skatoties, uz kuriem gribētu eksportēt nākotnē, tāpat Zviedrija, Vācija, ASV korelē uz priekšu. Aplūkojot mazākus uzņēmumus, kuriem nav mārketinga budžeta, vai tas ir niecīgs, tad pamat, tad šādi uzņēmumi pamatā grib eksportēt uz Igauniju, Lietuvu. Šie uzņēmumi atzinuši, ka lielu daļu tie var nosegt paši, un LIAA atbalsts tiem īsti nav nepieciešams.

Savienojot vienā infografikā esošo eksportu ar valstīm, uz kurām gribētu eksportēt, redz, ka “lec ārā” tādas valstis kā Kanāda vai Austrija, uz kurām gribētos eksportēt, bet vēl nekas nav iesākts. Tad var redzēt, ka jau eksportē, un īpašs atbalsts nav nepieciešams, un neplāno uzsākt eksportu uz: Lietuvu vai Poliju. Tas liecina, ka tirgus ir jau apgūts, un jauna interese par šiem tirgiem no uzņēmējiem ir salīdzinoši maza.

Paralēli sagatavoja vēl vienu anketu ar līdzīgu jautājumu eksporta asociācijas, vai “*Red Jackets*”, ietvaros. Uzdeva jautājumu par to, kādi ir prioritārie eksporta tirgi tuvāko 5 gadu laikā. Jāsaka, ka visiem šiem eksportētājiem apgrozījums eksportā ir vismaz 100 000 EUR vai vairāk, līdz ar to varētu pieņemt, ka tie ir salīdzinoši lieli un jaudīgi. Pārsteigums šeit, ka ASV parādās ārkārtīgi daudz. Ja atceramies pirmo infografiku, tad ASV pie sniegtajiem pakalpojumiem bija saraksta lejas daļā. Arī Itālija šeit parādās salīdzinoši augstu, kamēr pie sniegtajiem pakalpojumiem pirmajā infografikā Itālija bija 4. no apakšas. Analizējot, secināja, ka gan attiecībā uz ASV, gan Itāliju, atbilde būtu: vai nu Jūs neatrodieties pareizajā vietā, vai arī nespējat tos pakalpojumus, kurus mēs gribam. Savelkot visu kopā, gribētu virzīties uz pārstāvniecību slēgšanu Kazahstānā, Singapūrā Lietuvā, Polijā jo tajās ir salīdzinoši maza interese. Tas nenotiks vienlaikus, bet pakāpeniski, pārdomāti, pārorientējoties un izvairoties no pārrāvumiem, nodrošinot LIAA pārstāvju atgriešanos, un viņu vietā vairs nesūtot jaunus cilvēkus.

Atsevišķs ir Itālijas piemērs. Itālija interesē uzņēmējus, tomēr tur LIAA sniedz salīdzinoši maz pakalpojumus. Interesējās, kāpēc. Secināja, ka tādēļ, ka pārstāvniecība atrodas Romā, bet uzņēmēji interesējas pamatā par uzņēmējdarbību Milānā. Pagājušā gada ietvaros plānoja atvērt biroju Milānā. Tas arī izdevās, tomēr tā izmaksas ir divas reizes augstākas kā citām pārstāvniecībām. Piemēram, tās ir par gandrīz 30% augstākas kā jebkur citur Rietumeiropā. Lai rastu risinājuma plānu, LIAA apskatījās Somijas piemēru (t.s. “*Team Finland*”): Somija pārstāvja funkciju ar ministra deleģējumu deleģē konkrētai privātpersonai, kura tad šo funkciju veic. Tas ļauj izvairīties no milzīgām izmaksām, jo vairs nav nepieciešams īrēt divus birojus un divus dzīvokļus, bet varētu īrēt tikai Milānā. Turklāt, tas ļautu izvairīties no riskiem, jo diplomātam, un visi līdzšinējie LIAA pārstāvji [Itālijā] ir bijuši diplomāti, ir jādzīvo tur, kur atrodas vēstniecība.

Itālijas gadījumā, tā ir Roma. Savukārt, deleģējuma gadījumā, deleģētā persona pati atrisina nodokļu maksāšanas jautājumus. Attiecīgi, Itālijas gadījumā gribētu virzīties uz priekšu ar šādu deleģējuma eksperimentu, un skatīties, kā tas stādā. LIAA pirmšķietami aptaujājusi Milānas konkurētspējīgo un jaudīgo diasporu. Tās pārstāvji ir gatavi startēt konkursā. Piedāvātais budžets (samazināts no apt. 12 000 EUR mēnesī uz apt. 6500 EUR mēnesī) viņus pilnībā apmierina.

Tātad, jau runājām par slēgšanu un transformēšanu, tagad – par atvēršanu. Plāno atvērt pārstāvniecību Beļģijā, pamatā ar fokusu uz mūsu zinātnieku un zinātnes institūciju lobēšanu piekļuvei “Horizon2020” finansējumam. Austrija, Kanāda parādījās pēc uzņēmumu intereses. Tāpat arī Dienvidkoreja. Tie ir tirgi, uz kuriem uzņēmumi plāno eksportēt. Tāpat arī ASV: ASV ir pārstāvis rietumu krastā. Jāatver vēl viena pārstāvniecība austrumu krastā. Tādējādi, kombinējot deleģējumu ar pārstāvniecību aizvēršanu, esošā finansējuma ietvaros iespējams paplašināt pārstāvniecību tīklu, neprasot papildus finansējumu.

E.Rinkēvičs komentē, ka gara acīm redz sašutušus vēstniekus valstīs, kurās LIAA pārstāvniecības plānots aizvērt, un priecīgus tajās, kurās tās plānots atvērt.

E.Rinkēvičs dod vārdu L.Meņģelšonei, kura komentē par sinerģiju starp vēstniecībām un LIAA pārstāvniecībām. Interesējas, vai iespējams to vēl vairāk stiprināt, tādējādi arī samazinot izmaksas? Vai ĀM un LIAA kolēģiem konkrētajās valstīs ir iespējams sadarboties vēl ciešāk, vai arī tur visas iespējas ir izsmeltas? Atsaucas uz to pašu “Somijas komandas” (“*Team Finland*”) piemēru, kura darbojas Somijas mājā. Tās pirmajā stāvā izvietota vēstniecība vai pārstāvniecība, bet citos stāvos – citas pārstāvniecības, piemēram, pētniecības mini-institūts viena vai divu cilvēku sastāvā. Doma ir koncentrēt spēkus kā Somijas adresi. Protams, dzird un saprot Itālijas problēmu, arī LDDK indikācijas rāda, ka tur nesakrīt politiskais centrs ar biznesa centru, tāpēc tā būtu atsevišķi skatāma problēma.

E.Rinkēvičs dod vārdu K.Rožkalnam atbildes komentāra sniegšanai. K.Rožkalns norāda, ka pilnībā atbalsta sinerģijas aktualitāti. Ir bijusi dažāda sadarbība starp LIAA pārstāvjiem un vēstniekiem. Viena no problēmām, iespējams, ir bijusi tā, ka nav bijuši saskaņoti virsuzdevumi un mērķi. Atgādina iepriekšējās prezentācijas, gan par ekonomikas restartu, gan investīcijām, tad plāns ir diezgan vienkāršs: ar 1.jūniju LIAA būs definējusi pārstāvniecību mērķus gan eksporta atbalstā, gan investīciju piesaistē, un šos mērķus, ar konkrētām plānotām aktivitātēm to sasniegšanai, sinhronizēs ar vēstniecību, lai vēstniecībai ir pilnīgi skaidrs, pat ja LIAA pārstāvis nesēž vēstniecībā, bet darbojas kaut kur citur, lai ir pilnīgi skaidrs, kādi ir uzdevumi un kāpēc tie ir tādi. Papildus LIAA plānots papildus darbinieks investīciju departamentā, kurš gatavos piedāvājumus iepriekš minētajiem 7 sektoriem [K.Rožkalna prezentācijā par investora profilu minētās 7 jaunās prioritātes], attiecībā uz kuriem LIAA plāno ļoti cieši sadarboties ar ĀM un ar Goda konsulu tīklu, lai varētu izmantot gan vēstniekus un ekonomiskos diplomātus tur, kur nav LIAA pārstāvju, gan Goda konsulus, kuri daudzās valstīs ir ļoti aktīvi, bet nezina, ko darīt. Tātad, LIAA sagatavos konkrētām valstīm konkrētus piedāvājumus, kuri korelē ar investīciju prizmu, lai attiecībā uz tām valstīm, no kurām gaidām investīcijas, būtu skaidrs, kas tur varētu ‘nostrādāt’. Tā arī ir atbilde uz jautājumu par sinerģiju: noteikti, ka to var uzlabot, tomēr K.Rožkalnam pirmo četru mēnešu laikā savā amatā radies iespāids, ka sinerģija ir “o.k.”

E.Rinkēvičs secina, ka K.Rožkalna pēdējais komentārs faktiski ir atbildējis arī uz Pīkas kundzes tērzētavā uzdoto jautājumu par sadarbību ar Goda konsuliem. Var arī apstiprināt, ka šī gada darba plāni vēstniecībām par eksportspēju, investīciju piesaisti ir sagatavoti sadarbībā ar EM un LIAA. Pēdējie divi mēneši visām vēstniecībām gan mītnes valstu noteikto ierobežojumu dēļ, gan repatriācijas dēļ, bija primāri sasaistīti ar krīzes režīmu. Gribētu cerēt, ka tagad arī mēs visi atgriezamies normālākā situācijā. Šobrīd, protams, ka arī vēstniecību virsuzdevums būs strādāt gan pie eksporta veicināšanas, cik tas ir iespējams, gan pie investīciju piesaistes, un arī tie lēmumi, kurus mēs šodien pieņemam, ļoti, ļoti palīdz. Interesējas, vai ĀEPKP kolēģi ir gatavi atbalstīt šo lēmuma projektu? Secina, ka iebildumu nav, tātad, saņemts atbalsts, un arī šis jautājums ir izskatīts.

Nolemj:

Pieņemt zināšanai Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras ziņojumu par aktualitātēm Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras pārstāvniecību tīkla optimizācijā, un paust atbalstu tajā izklāstītajām iecerēm.

5. Dažādi

(E.Rinkēvičs, T.Linkaits, J.Vitenbergs)

E.Rinkēvičs aicina pāriet pie sadaļas “dažādi”, kuru pieteica sanāksmes sākumā – aicina EM, LIAA, SM apsvērt iespējas un cieši sadarboties ar ĀM tūrisma veicināšanā tieši šajā sezonā. No 15.maija ir izveidota Baltijas ceļošanas telpa, vai tā saucamais “Baltijas ceļojumu burbulis”. Iecere ir to pakāpeniski paplašināt uz Poliju un Somiju, ja epidemioloģiskā situācija ļaus, un prognozes nav tās sliktākās. Ir arī ļoti lielas iespējas vēl šajā sezonā, runa iet par jūliju – augustu, ne vairs jūniju, piesaistīt arī tūristus no Vācijas. Tur ir izveidojusies diezgan laba situācija. Arī mēs pakāpeniski iesim uz 14 dienu pašizolācijas prasības atcelšanu. Vācija to jau dara. Vācijā tikuši pieņemti vairāki administratīvo tiesu lēmumi, kuros norādīts, ka pašizolāciju var prasīt tikai cilvēkiem ar simptomiem vai pozitīvām analīzēm, nevis visiem. Ir interese un iespēja pārņemt zināmu plūsmu no Spānijas un Itālijas, uz kurām cilvēki varētu atturēties doties arī psiholoģisku iemeslu dēļ. Ir vēlme, un ir zināms, ka satiksmes resors un *Air Baltic* šobrīd jau plāno atjaunot lidojumus uz Vāciju, bet būtiski padomāt arī par tiem tūristiem, kas vēlas Baltiju apceļot ar automašīnu. Jautājums ir par to, kad atvērsies Polija, bet tik pat labi varētu apsvērt ideju, kamēr Zviedrijā epidemioloģiskā situācija neuzlabojas, un mēs īsti nevaram rekomendēt regulāras satiksmes atjaunošanu ar to, varbūt Tallinkam ir interese pārorientēties uz to pašu Vācijas ostas pilsētu [Zasnice vai *Sassnitz*], no kuras mēs krīzes sākumā evakuējām Latvijas valstspiederīgos. Esam lūguši Latvijas vēstniecei Vācijā Ingai Skujiņai sazināties ar Vācijas Ārlietu ministriju, lai noskaidrotu, vai šāda pievienošanās tehniski ir iespējama, un, ja ir, esam gatavi tālāk runāt ar Baltijas valstu kolēģiem. Secina, ka T.Linkaits un J.Vitenbergs ir pieteikušies runāt.

E.Rinkēvičs dod vārdu T.Linkaitam, kurš atbalsta ārlietu ministra teikto. Norāda, ka ir jāizmanto situācija, ka ir pozitīvs viedoklis par Baltijas valstīm. Ja mēs atjaunojam sakarus un satiksmi, tad atjaunojam ar tām valstīm, kuras var mums dot labumu tieši tūrisma ziņā. Labprāt gaidām no tūrisma nozares tos galamērķus, kuri ir svarīgi gan ienākošajam, gan izejošajam tūrismam, lai varētu strādāt ar pārvadātājiem, un skatīties, kā mēs varētu pēc iespējas ātrāk un optimālāk atjaunot reisus. Paskatoties uz citām valstīm, redzams, ka, piemēram, Dānija ved divpusējās sarunas tieši ar Dānijas tūristu tradicionāli iecienītajiem galamērķiem: Čehiju, Austrāliju, Jaunzēlandi, vēl kādām specifiskām valstīm, lai dāņu tūristiem būtu, kurp doties vasarā. Iespējams, ka arī mums tā ir jāstrādā. Par pašizolāciju - saņēmis lūgumu no Norvēģijas tirdzniecības un rūpniecības kameras ar aicinājumu, ņemot vērā to, ka visas trīs Baltijas valstis ir atļāvušas reisus uz Norvēģiju, arī baltiešiem no savas puses atcelt pašizolācijas prasību Norvēģijas pilsoņiem, ņemot vērā epidemioloģisko situāciju. Varbūt līdzīgi varam ņemt nost pašizolācijas prasību arī citām valstīm, kuras ir tā saucamajā “zaļajā sarakstā”. Par automašīnām un prāmju satiksmi: mums jau ir *Stena Line* reiss no Liepājas uz Trāvemindi [*Travemünde*]. Aicina to popularizēt. Tur ir iespējams arī uzlikt automašīnas, un braukt joprojām, apejot Poliju.

E.Rinkēvičs dod vārdu J.Vitenbergam, kurš pateicas kolēģiem par darbu Baltijas ceļošanas telpas izveidē, un novērtē to kā ļoti ātru un vajadzīgu. EM jau secinājusi, ka to interesētu Somija un Vācija kā valstis, kurās varētu ātri izvērst tūrisma kampaņu, jo šo valstu iedzīvotājiem ir jau iestrādāta “taciņa” uz Latviju. Runājot par galamērķiem, mūsu interese šobrīd nav reklamēt un veicināt aizbraukšanu un atpūtas iespējas ārzemēs. Gribētu, lai Latvijas iedzīvotāji atpūstos šeit pat uz vietas. Atsaucoties uz LIAA sniegto informāciju, norāda, ka satiksmes ministra minētais *Stena Line* prāmis uz Liepāju šobrīd ir ļoti noslogots, tas nespēj apmierināt pieprasījumu. Bet tiklīdz pienāk ziņas no Vācijas, ka situācija atļauj atvērt un uzsākt sadarbību, ir gatavi enerģiski izvērst kampaņu Vācijas tūristu piesaistei.

E.Rinkēvičs informē, ka vēstule no Norvēģijas tirdzniecības kameras ir adresēta arī Ārlietu ministrijai, kura no sava viedokļa varētu atbalstīt 14 dienu karantīnas prasības atcelšanu, protams, uz savstarpējības principa, lai Norvēģija arī mūsu cilvēkiem atceltu šo prasību. Šo visu apkoposim un mēģināsim kopā ar Baltijas kolēģiem virzīties tālāk, un iekļaut kopējā ceļošanas “burbulī” valstis, kuras ir tā saucamajā zaļajā sarakstā. Informē, ka epidemioloģisko situāciju pieņemts apzīmēt ar luksofora krāsām: sarkanajā sarakstā iekļautas valstis, kurās pēdējo divu nedēļu laikā

kumulatīvi saslimušo skaits uz 100 000 iedzīvotājiem pārsniedz 25, tādas kā Lielbritānija, Nīderlande, Beļģija, Luksemburga, Francija, Itālija, Spānija, Krievija, Baltkrievija, ASV. Spānija gan jau lēnām virzās uz dzeltenā apzīmējuma pusi. Ar šīm valstīm neredz iespēju atjaunot satiksmi vismaz kādu laiku. Bet var strādāt ar pārējām.

Saredz, ka Somija, Polija, Vācija, Norvēģija varētu būt tās valstis, kuras uzrunāt ar baltiešiem, jo tam jābūt trīspusējam Baltijas lēmumam. Daudzi tūristi varētu būt gatavi braukt cauri visai Baltijai, it sevišķi, ja viņi ceļo ar automašīnu. No Vācijas gaidām indikāciju 25.maijā. Piekrīt J.Vitenbergam, ka jau minētajam prāvim no Liepājas varētu nebūt kapacitātes. Protams, ka kuģošanas iespēju noteiks uzņēmēji, nevis politiķi. No Latvijas vēstniecības Vācijā zināms arī, ka vācieši varētu baidīties lidot, bet ļoti labprāt izmantot citus transporta veidus. Un lidot viņi baidās galvenokārt psiholoģisku iemeslu, nevis drošības dēļ.

Aicina katrā no iesaistītajām institūcijām (SM, EM, ĀM) nozīmēt kontaktpunktus ar mērķi izstrādāt kopīgo Baltijas pieeju. Ieceļ Juri Štālmeistaru no ĀM puses. Ļoti svarīga ir arī informācijas kampaņa. Ja LIAA un EM ir gatavas uzsākt skaistu tūrisma kampaņu, to būtu jāorientē vairāk uz jūnija beigām, lai tā vēl paspētu “nosegt” tūrisma sezonu jūlijā, augustā, arī septembrī. Tā būtiski palīdzētu. Konstatē, ka EM kā atbildīgo kontaktpersonu iecēlusi R.Aleksejenko, SM - E.Lucu. Tālākus komentārus nesaņem. Pateicas visiem un slēdz sanāksmi.

Nolemj:

Apkopot informāciju un kopā ar pārējiem Baltijas kolēģiem apsvērt iespējas Baltijas brīvās ceļošanas telpu paplašināt uz tādām tuvākajām reģiona valstīm kā Somija, Polija, Vācija, Norvēģija, attiecīgi, atceļot 14 dienu karantīnas prasību no šīm valstīm ieceļojušajiem, un izskatīt iespējas atvērt jaunus pasažieru transporta savienojumus ar tām. Nozīmēt kontaktpersonas atbildīgajās institūcijās Baltijas kopējās pieejas izstrādei: J.Štālmeistaru ĀM, R.Aleksejenko EM un E.Lucu SM.

Sēdi slēdz plkst. 10:34.

Ārlietu ministrs,
padomes priekšsēdētājs

Edgars Rinkēvičs

Protokolētāja

Katrīna Kosa-Ammari